

AZ EGYÉNI TERMÉSZETI ÉLMÉNYEK HOZZÁFÉRHETŐSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

A túraútvonalak akadálymentes kialakítása érdekében

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezető	5
2. A természeti élmények akadálymentesítése: A valós helyzet	7
Egy akadálymentes természetvédelmi központ története	7
Hozzáférés biztosítása és társadalmi befogadás – Németország, 2020	8
3. Vízió: Akadálymentes természet	11
A természeti élmények megtapasztalása, ahogy én szeretném	11
3.1 Túraútvonalak / Környezet	12
3.2 Tájékoztató	12
3.3 Tájékoztatót segítő rendszerek	13
3.4 Időjárás	14
3.5 Lehetséges veszélyek	15
4. Akadályok és megoldások	17
5. Szolgáltatási lánc	20
6. Mátrix	24
Impresszum	25

Kép: A Németországban található Fekete-erdő Nemzeti Park akadálymentes természeti élményeket kínál mindenki számára, legyen szó akár vezetett túrákról vagy egyéni kirándulásokról.

1. Bevezető

A „Természet korlátok nélkül: A környezeti neveléshez és természeti élményekhez való hozzáférés biztosítása a fogyatékossgal élő emberek számára” elnevezésű projekt célja elősegíteni, hogy a természet mindenki számára élmény lehessen. Európában közel 80 millió ember él úgy, hogy a természeti értékek megismerése, a természethez való hozzáférés akadályt jelent számukra. Ezt segítik a rámpák, vagy az egyszerű nyelvhasználat megfogalmazott tájékoztató anyagok, jelnyelvi videók, vagy Braille írással készült táblák.

A nemzeti parkok, természetvédelmi területek és a természeti élményt nyújtó látogatóhelyek szeretnék egyre több akadálymentes szolgáltatást nyújtani, ugyanakkor nem áll rendelkezésükre megfelelő tájékoztató, iránymutatás az adott helyszín állapotának felmérésére, mely alapján a terület fenntartói dönthetnének, milyen akadálymentesítési intézkedések megvalósítására lenne szükség. Így a fogyatékos személyek csak korlátozott módon tudják a természetet megismerni és megtapasztalni, csak korlátozott lehetőségük van a természetvédelmi oktatásban részt venni. Gyorsabb és hatékonyabb fellépésre van szükség. Ezért a projekt ajánlásokat fogalmaz meg a tanösvények, túraútvonalak és látogatóközpontok akadálymentesítésének elősegítése érdekében és ehhez kapcsolódóan jó példákat mutat be Németország, Ausztria, Lengyelország és Magyarország területéről. A projekt megvalósításával a célunk, hogy segítsük a fogyatékossgal élő személyek társadalmi befogadását és elősegítsük a természeti élmények hozzáférhetőségének javítását.

Jelen útmutató egy gyakorlatorientált kiadvány, mely a tanösvények és túraútvonalak akadálymentesítéséhez nyújt segítséget, hogy azokat a fogyatékos látogatók önállóan, külső segítség nélkül is felkereshessék, körbejárassák.

Az útmutató egyrészt betekintést nyújt, hogy a túraútvonalak, bemutatóhelyek milyen akadálymentes szolgáltatásokat nyújtanak, másrészt röviden ismerteti az elméleti alapelveket és gyakorlati ajánlásokat ad a túraútvonalak akadálymentes átalakításához. Az útmutató részét képezi továbbá egy önellenőrző eszköz (döntési mátrix), mely segít feltérképezni, hogy az adott túraútvonal tekintetében milyen fizikai és kommunikációs akadályokat kell elhárítani. Ötleteket és gyakorlati tanácsokat ad az egyéni természeti élmények hozzáférhetőségének javításához. A projekt partnerei között van környezeti nevelő és fogyatékossgal élő személy egyaránt, így a természeti élmények akadálymentesítésével kapcsolatos kihívásokat igyekeztünk holisztikus megközelítés révén bemutatni, ezzel is elősegítve a párbeszédet az érintett felek között.

A mátrix a meglévő programajánlatok, szolgáltatások hozzáférhetőségének ellenőrzésére szolgál, ugyanakkor segítséget nyújt az akadályok elhárításához is.

Nem az a célunk, hogy a kiadványban teljeskörű tájékoztatást adjunk, hanem hogy útmutatást nyújtsunk a programok és szolgáltatások akadálymentesítéséhez, hiszen sok esetben egyszerű megoldásokkal is nagy eredményeket lehet elérni. Amennyiben szeretne többet megtudni a fizikai akadályok, vagy a kommunikációs akadályok leküzdéséről, kérjük, tekintse meg az erre vonatkozó útmutatókat a projekt honlapján: www.nature-without-barriers.eu.

Hogyan használjuk ezt a kiadványt?

A projekt nemzetközi együttműködés keretében valósul meg, így a célunk egy általános helyzetkép bemutatása a partnerországok területén található természeti élmények hozzáférhetőségéről, valamint ismertetni szeretnénk, hogy milyen szempontokra kell figyelni az akadálymentes természeti élmények kidolgozása, megtervezése során.

Első lépésként tekintse meg az egyéni természeti élmények akadálymentesítését bemutató Prezi prezentációt, amely a következő linken érhető el:

<https://www.nature-without-barriers.eu/hu/egyeni-termeszeti-elmények.html>.

Az útmutató részét képezi egy önellenőrző eszköz (döntési mátrix), mely a túraútvonalak, bemutatóhelyek hozzáférhetőségének feltérképezéséhez nyújt segítséget.

A kiadványban említett útmutatók és tájékoztató anyagok megtalálhatók a projekt honlapján:

www.nature-without-barriers.eu

Kép: Az „Üttörő Természet” című kiállítás 42 installációval, köztük 12 tapintható elemekkel ellátott kiállítási tárggyal, várja a városi természetet felfedezni vágyó látogatókat. A tárlat Berlinben, a Schöneberger Südgelände natúrparkban található egykori vasúti létesítmény területén került megrendezésre.

2. A természeti élmények akadálymentesítése: A valós helyzet

Ez a rövid fejezet egy német természetvédelmi központ példáján keresztül mutatja be az aktuális helyzetet a természeti élmények akadálymentesítése kapcsán. Általánosságban elmondható, hogy a nemzeti parkoknak, természetvédelmi központoknak még nagyon sokat kell tenniük, hogy a túraútvonalak, tanösvények tekintetében valóban akadálymentesek legyenek. Európában a természeti élményekhez való akadálymentes hozzáférés sajnos még nem magától értetődő. A jó hír azonban, hogy egyre több jó példát és gyakorlatot lehet találni az akadálymentes természeti élményekre, és egyre több olyan ember van, aki aktívan szeretne tenni a természet hozzáférhetőségének javítása érdekében.

Egy akadálymentes természetvédelmi központ története

Dr. Thomas Schaefer írása

Tételezzük fel, hogy egy kicsi természetvédelmi központ alkalmazottja vagyok Németországban, 2020-ban. Az akadálymentesség fontos kérdés számomra. Nézzük meg, milyen lehetőségeim vannak?

A több, mint 1000 hektáros területű természetvédelmi területet 1976-ban jelölték ki, ahol nagy kiterjedésű erdők, rétek és nádasok, valamint egy nagy tó található. A költöző madarak egyik kedvelt pihenőhelye. A természetvédelmi központot 1985-ben hozták létre, amelyet egy helyi természetvédelmi csoport működtet. Két állandó alkalmazott van: én, egy biológus, mint a központ vezetője, aki a munkaideje 80%-ában van itt foglalkoztatva, valamint egy részmunkaidős (40%) adminisztratív alkalmazott, aki szintén biológus. Együtt intézzük a központtal kapcsolatos feladatokat, például a központ vezetéséhez fűződő menedzsment és adminisztrációs feladatokat, a kommunikációs és PR feladatokat, valamint a természetvédelmi szakmai munkát is. A FÖJ (Freiwilliges Ökologisches Jahr) ökológiai közösségi szolgálati program keretében évente négy önkéntes csatlakozik hozzánk, akik bekapcsolódnak a szakmai munkába és a PR-tevékenység megvalósításába. Számos önkéntes segíti továbbá a központ működését: például környezeti nevelési programok, madárgyűrés, túrák és tematikus előadások szervezése révén. Egy önkéntes még a takarításban is részt vesz. A központ működéséhez és a természetvédelmi terület kezeléséhez a Környezetvédelmi Minisztérium meghatározott összegű támogatást nyújt. A működéshez szükséges további anyagi erőforrásokat az önkormányzattól kapott hozzájárulásból, a természetvédelmi területen végzett tájgazdálkodási tevékenységekből származó bevételből, valamint a felajánlott adományokból származó jövedelemből fedezzük.

A természetvédelmi területen a látogatóknak lehetősége nyílik megismerni a természet vadságát. Az érdeklődők körbemehetnek egy 6 km hosszú vadregényes tanösvényen. A talaj felszíne hol sima, hol durvább. A túra egy sziklás lejtőhöz vezet, ahonnan csodálatos kilátás nyílik a tóra. A terület földtani fejlődéstörténetéről részletes információ található a természetvédelmi központban elhelyezett tájékoztató táblán. A kilátóhoz egy 1,5 km hosszú aszfaltozott út vezet a sűrű nádason keresztül. Az út melletti tábla igaz már kicsit megfakult, de még mindig hasznos tájékoztatást nyújt a területen megfigyelhető madár-, kételtű-, szitakötő- és növényfajokról. A természetvédelmi terület mellett haladó kerékpárút mentén a központ néhány évvel ezelőtt egy új tanösvényt hozott létre nyolc állomással, ahol a gyerekek számára is sok érdekesség található. A természetvédelmi központban egy kiállítás várja a látogatókat, ahol megismerhetik a terület természettani történetét. A szervezett túrákról bővebb információ a központ honlapján és Facebook oldalán található. Egy héten két gyermekcsoport számára szerveznek természetjáró túrákat a területen a FÖJ önkénteseinek a vezetésével.

Az akadálymentesítés fontos kérdés mind a munkatársak, mind az egyesület vezetősége számára, és nem csak azért, mert a hozzátartozók között vannak mozgáskorlátozott személyek is. A tanúsítvány megszerzése és a központ áttervezésének kérdése már 2009-ben felmerült, amikor a német szövetségi kormány elfogadta a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményt. A tervezett intézkedések megvalósításához azonban nem állt rendelkezésre elegendő anyagi erőforrás, így sajnos nem történt előrelépés a központ akadálymentesítése tekintetében. Pár évvel ezelőtt megjelent egy átfogó kézikönyv a témában és így a hozzáférhetőség javításának kérdése újra előkerült, azonban a központ munkatársai nem igazán tudták, hogyan is álljanak neki.

Gyakorlatias útmutatásra lenne szükség: konkrét javaslatokra a meglévő programajánlatok akadálymentes átalakításához, és praktikus tanácsokra, hogy miként lehet az információt mindenki számára hozzáférhetővé tenni a honlapon és a közösségi médiában. Az akadálymentesítés első lépése az önellenőrzés, azaz a meglévő ajánlatok áttekintése, melyhez egy döntéselőkészítő mátrix nagy segítséget nyújthat. A szükséges átalakítások, fejlesztések finanszírozásához érdemes utána nézni a rendelkezésre álló pályázati támogatásoknak, illetve a bankok által kínált hitelajánlatoknak.

Kép: Minden látogató örül annak, ha elegendő pihenési lehetőség áll rendelkezésre az út mentén. Ezeket a pihenőhelyeket akadálymentessé kell tenni mindenki számára. A kép a németországi Fekete-erdő Nemzeti Parkban készült, ahol az asztal például kerekesszékekkel is hozzáférhető.

Hozzáférés biztosítása és társadalmi befogadás – Németország, 2020

A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményt tizenegy évvel ezelőtt fogadták el Németországban, melynek célja valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes és egyenlő gyakorlásának előmozdítása, védelme és biztosítása valamennyi fogyatékossgal élő személy számára, és a velük született méltóság tiszteletben tartásának előmozdítása. Az egyezmény elfogadása óta a fogyatékossgal élő személyek problémái és nehézségei egyre gyakrabban kerülnek szóba, azonban kérdés, hogy ezeket mennyire veszik komolyan és valóban mennyire vagyunk elkötelezettek az akadálymentesítés iránt. Nem mindegy, hogy a fogyatékos személyek csak véleményt nyilváníthatnak egy számukra tervezett projektről, vagy akár bevonják őket a projekt teljes megvalósításába már a kezdetektől fogva. Nagyon fontos lenne, hogy az akadálymentesítési intézkedések megtervezésében és kivitelezésében a fogyatékossgal élő emberek is részt vehessenek, hogy a fejlesztések megfelelő módon, eredményesen valósulhassanak meg már az első lépéstől kezdve. Az átalakítások és fejlesztések megtervezésekor ugyan több időt és erőfeszítést igényelhet a fogyatékossgal élő személyek igényeinek figyelembevétele, de még mindig kevesebb költséggel jár ha az akadálymentesítési szempontokat már a tervezés során figyelembe vesszük, mintha utólag kellene a helyszínt átalakítani és a szükséges eszközöket beszerezni és felszerelni. Az akadálymentesítés az élet szinte minden területét érinti. Jelen útmutatóban elsősorban a tömegközlekedés és a honlapok akadálymentes hozzáférése kerül kiemelésre, mivel mindkettő szorosan kapcsolódik az egyéni természeti élmények átéléséhez. Úgy is mondhatnánk, hogy ez a két tényező alkotja a „kezdő lépést”. A látogatók egy adott ajánlathoz ugyanis csak akkor férhetnek hozzá, csak akkor próbálhatják ki, ha a helyszín nemcsak autóval, hanem tömegközlekedéssel is megközelíthető. A túra teljesítésére megfelelő időt kell szánni, azonban a buszok és vonatok meghatározott menetrend szerint közlekednek. Így ha rendelkezésre is áll akadálymentes tömegközlekedés, a fogyatékos látogatóknak igazodniuk kell a menetrendhez. Ezért is fontos, hogy a tömegközlekedéssel való megközelítésre vonatkozó információk előzetesen elérhetőek legyenek a honlapon. Azonban sok esetben még mindig nem magától értetődő, hogy a menetrendet letölthető formában is közzétegyék az érdeklődők számára. Amikor a fogyatékossgal élő személyek megtervezik a kirándulásukat, az esetek nagy részében először az interneten keresnek információt az adott szolgáltatásról. Ezért is fontos, hogy a honlap akadálymentes legyen és az információkhoz mindenki hozzáférhessen. A honlapok és mobil alkalmazások akadálymentes kialakítását szabványok és iránymutatások segítik Európában. Ezek az előírások az állami intézmények számára kötelező erejűek, azonban a vállalkozások számára még nem. Technikailag egy honlapot nagyon könnyű akadálymentessé tenni. A kommunikációs akadályok leküzdéséről szóló útmutatóban részletesebben foglalkozunk ezzel a témával. Az akadálymentes vagy inkluzív ajánlatokat jól látható módon kell feltüntetni a honlapon, mivel a felhasználók máskülönben nem találják meg azokat. A honlapon érdemes ehhez egy almenüt létrehozni. A fogyatékossgal élő látogatóknak szóló ajánlatokat többnyire nem megfelelő módon mutatják be. Sokszor hiányoznak a részletes leírások, hogy miért is vonzó az adott ajánlat például a hallássérült vagy a kerekesszékekkel közlekedő személyek számára. Fontos továbbá, hogy a nyitóoldalon tájékoztatást adjunk a látogatók számára a helyszínen elérhető akadálymentes szolgáltatásokról és a technikai segítségnyújtásról. Elsőre furcsának tűnhet, hogy a szabad természet vonatkozásában hogyan lehet a szigorú szabványok előírásait követni az akadálymentesítés során, de fontos kiemelni, hogy az inkluzív projektek és az akadálymentes tervezés minden látogató számára előnyvel jár.

Kép: A természet megtapasztalása a különböző érzékszerveink segítségével: ezt próbálta ki kollégánk, Claudia a németországi Hainich Nemzeti Parkban.

3. Vízión: Akadálymentes természet

A természeti élmények megtapasztalása, ahogy én szeretném

Claudia Böhme írása

Amikor egy természeti élményről vagy kirándulásról hallok vagy olvasok, mindig egy hűs, sűrű erdőben eltöltött forró nyári nap képe jelenik meg a szemem előtt. Én viszont vak vagyok. Kimenni a természetbe lehet nem a legmegfelelőbb ötlet a számomra. Mégis megtenném, ha olyan ajánlattal találkoznék, melynek nem tudnék ellenállni. Mit gondolnak, valóban lehetetlen egy ilyen ajánlatot találni? Gondolatban játszunk el ezzel a lehetetlen ötlettel. A szokásos kommunikációs csatornákon keresztül és a fogyatékossgal élő személyek érdekvédelmi szervezetei segítségével sikerült jó reklámot csinálni. Pontosan bemutattuk a programajánlatunkat, és hogyan miként lehet a helyszínt tömegközlekedéssel megközelíteni. Van egy jól áttekinthető, akadálymentes honlapunk, ahol minden információ gyorsan megtalálható. A tájékoztatás könnyen érthető nyelven van megfogalmazva. Alkalmazásokat is használhatunk, hogy a látogatókat előre tájékoztassuk, valamint a túraajánlatokról szóló információt letölthető formátumban is közlé tehetjük. Ezek a megoldások vonzóak az érdeklődők számára és nagy segítséget nyújtanak a fogyatékos látogatóknak a kirándulás megtervezéséhez. A fogyatékossgal élő személyek számára kiegészítő információkat biztosíthatunk írásos formában, jelnyelvi videók segítségével vagy egyszerű nyelvhasználattal megfogalmazva. Nem kell, hogy minden kirándulás, minden túra mindenki számára hozzáférhető legyen, de minden látogató számára nyújtsunk valami izgalmas programot. Az ajánlatokat folyamatosan lehet alakítani, bővíteni további akadálymentes elemekkel.

A természetvédelmi területen vagy a nemzeti park területén található útvonalak jól kiépítettek és könnyen járhatók kerekesszékekkel és babakocsival. Egy vak személy könnyen tud rajta tájékozódni, mivel a fehér bot segítségével bárhol észleli az útvonal szélét. Az útvonalon merőlegesen futó jelölések hívják fel a figyelmet az út mentén található látnivalókra, vagy a pihenőhelyekre. Ezekről a helyekről egy alkalmazáson keresztül audió formátumban is lehet információt nyújtani, vagy QR-kódok segítségével a helyszínen is tájékoztatást lehet adni. A tájékoztató táblákon az információt vizuálisan is bemutathatjuk, azonban fontos, hogy azok színhasználata kontrasztos legyen, és könnyen olvasható betűtípust válasszunk. Jó ötlet lehet tapintható ábrákat elhelyezni az információs táblákon vagy taktilis bemutató tárgyakat kiállítani az út mentén.

Az evés és ivás szintén fontos szempont. Ha nincs is vendéglátó egység a helyszínen, piknikezésre még mindig van lehetőség a természetben. Ez mindenki számára nagy élményt nyújt. Személy szerint én szeretek hazavinni magammal valamit a látogatásom végén, lehetőleg valami olyat, amit megszagolhatok, vagy megkóstolhatok. A természetvédelmi területen talán van valami különleges gyümölcs, melyből lekvár főzhető, vagy gyógynövény, melyből finom tea, vagy illatosító zsákocskák készíthetők. Esetleg ismerünk egy méhészt helyben, akinek különleges méze van.

Gyűjtsünk információt és legyünk kreatívak. Gondoljuk át, hogy a folyamatban lévő fejlesztések során van-e arra mód, hogy az átalakítás eredményei minél több ember számára előnyösek legyenek. A végső cél, hogy a természeti élmények minél több ember számára hozzáférhetőek legyenek.

3.1 Túraútvonalak / Környezet

Az akadálymentesített útvonalak ideális esetben igazodnak a különböző fogyatékosággal élő látogatók igényeihez. Az egyik elsődleges szempont a talaj felszíne, az útvonal felülete. A földön található mélyedések vagy csúszós útszakaszok elsősorban a mozgáskorlátozott és látássérült látogatóknak jelentenek akadályt, azonban ezek bárki számára veszélyesek lehetnek. Az optimális útvonal felszíne egyenletes, nincsen éles váltás benne. Nincsen rajta meredek emelkedő vagy lejtő. Az útvonal felszíne vízszintes, egyik oldalra sem lejt. A felületnek szilárdnak kell lennie, hogy könnyen lehessen rajta járni vagy kerekesszéssel haladni. Burkolatváltások révén azonban felhívhatjuk a látássérült látogatók figyelmét a különböző funkciót betöltő helyekre, például pihenőhelyekre, kilátóhelyekre, stb.

Az útvonal szélességét a várható igénybevételhez és látogatószámhoz kell igazítani. Az útvonalak előírt minimális szélessége kényelmes haladást tesz lehetővé a kerekesszéssel közlekedő személyek számára. Azokon a helyeken, ahol valami látnivaló van, vagy ahol várhatóan több ember gyűlik össze, az útvonalat ki kell szélesíteni, például megállóhelyek vagy oldalsó útszakaszok létrehozásával. Fontos, hogy az utak széle könnyen észrevehető és fehér bottal is érzékelhető legyen (bővebb információ a 3.3. fejezetben), valamint a szegély kialakítása ne akadályozza és veszélyeztesse a kerekesszéssel való közlekedést.

Az útvonalak szélességére és meredekségére vonatkozó pontos előírásokról a fizikai akadályok megszüntetéséről szóló útmutatóból tudhat meg többet. Bővebb tájékoztatásért keresse fel a projekt honlapját: www.nature-without-barriers.eu

A túraútvonal környezete szintén lényeges szempont. Fontos, hogy semmi se akadályozza az útvonalon történő haladást. Nem szabad, hogy az emberek által elérhető távolságban belógó ágak legyenek. Ez elsősorban a vak személyek számára fontos szempont, azonban sokszor a látó emberek sem veszik észre az újukba kerülő tárgyakat, például mikor az izgatottságuk miatt figyelmük elterelődik.

Az út melletti terület az útvonal környezeti jellemzőitől és az útvonal céljától függően változik. Vannak útvonalak, melyek a táj szépségére összpontosítanak, és a cél, hogy jó kilátást biztosítsanak, míg más útvonalak a sűrű nádasban vagy a sötét erdőn keresztül vezetnek át. A látogatók biztonságát azonban mindegyik útvonalon biztosítani kell. Például jelölni kell azon útszakaszokat, ahol az emberek vizes lábbal haladnak át.

A túraútvonalakat jobb esetben nem keresztezik a közúti- vagy kerékpáros forgalommal érintett utak, bár sajnos ez sokszor nem elkerülhető. Ilyen esetben fontos az útkeresztezéskor megfelelő kialakítása. A látogatók biztonsága érdekében útjelző táblák, sebességkorlátozás, fekvőrendőrk vagy akár közlekedési lámpák használata javasolt.

3.2 Tájékoztatás

Az információ tartalma és formája egyaránt akadályt jelenthet, ha nem megfelelően alkalmazzák. A túl bonyolult, túl tudományosan megfogalmazott szöveg, a gyenge kontraszt és a rossz vizuális minőség, valamint az információs táblák nem megfelelő elhelyezése mind-mind gyakori problémák. Gondos tervezés révén azonban ezek az akadályok könnyen elkerülhetők.

Egy jól megtervezett túraútvonal kapcsán megfelelő tájékoztatás érhető el a nehezen járható útvonalak hosszáról, az előforduló akadályok típusáról és azok nehézségi fokáról. A kerekesszéssel közlekedő emberek számára az egyik legnagyobb akadályt a lejtők jelentik. Azok számára, akik bár tudnak járni, de a hosszú távon történő gyaloglás nehézséget okoz, nagy segítség lenne, ha előre tudnák, milyen távolságra található pihenőhelyek és mosdók az adott útvonalon.

Az egyszerű nyelvhasználattal, rövid és tömör mondatokkal megfogalmazott, képekkel illusztrált információ nem csak az értelmi fogyatékosággal élő személyek számára nyújt segítséget, hanem a nyelvet gyengén beszélő, vagy a témában kevésbé jártas látogatók számára is előnyös. A tudományos ismeretek hiánya nem akadályozhatja az információ megértését.

Az is fontos szempont, hogy a tájékoztatás egyezzen a terepen tapasztalható információkkal. A látogatók a helyszínen látottak és tapasztaltak alapján ellenőrzik az információk hitelességét. Ha egyes jelenségek csak egy adott időszakban fordulnak elő, azt egyértelműen jelezni kell. Nagyon fontos a megfelelő szemléltetés, a jó illusztráció – mindenki számára, aki az adott helyre látogat. Hasonlóan fontos az információ megjelenítésének a formája is. A vizuális információk legyenek mindenki számára hozzáférhetőek és olvashatók. Gondosan válasszuk meg a színeket, a kontrasztot, a hátteret, a betűk méretét és betűtípusát, hogy az olvasás ne okozzon problémát napfényes időben sem. A látogatócsoportok számára alakítsunk ki elegendő helyet. Az interaktív elemekhez biztosítsunk szabad hozzáférést mindenki számára. A bemutatásra szánt tárgyakat alacsonyán helyezzük el, hogy a kerekesszéssel közlekedő látogatók vagy a kisgyerekek is felérjék. Az audó-információk esetében az üzenet legyen egyszerű. Fogalmazzunk rövid mondatokban. Beszédünk legyen tiszta és könnyen hallható minden körülmény között.

3.3. Tájékozódást segítő rendszerek

Az akadálymentes közlekedést segítő útmutató rendszereknek egyértelműnek és könnyen követhetőnek kell lenniük. Kettős célt szolgálnak: egyrészt segítik a tájékozódást és információgyűjtést az úton, másrészt biztonságot nyújtanak.

Az esetek többségében az út maga a legjobb iránymutatás különösen, ha az út például aszfaltozott, szegéllyel ellátott, és nincsenek alternatív útvonalak vagy elágazások rajta. Az útvonalon természetesen vannak érdekes helyek, melyeket jelölni kell, hogy azokat mindenki észrevegye. Az útvonal mentén található veszélyes szakaszokat (egyértelmű módon) jelölni kell táblákkal. Vezetősávok használata nagy segítséget nyújt a vak és gyengénlátó személyek számára a térben való tájékozódáshoz. Segítség lehet számukra például a járdaszegélyek, a különböző útburkolatok használata, kapaszkodók és korlátok biztosítása. Spanyolországban érdekes példák találhatóak melyeket érdemes lenne nemzetközi szabvánnyá alakítani. A városi parkokban lévő útvonalak jelölésére vonatkozó előírásokat több önkormányzat is elfogadta és alkalmazza. Érdekes, hogy a taktilis vezetősávok használata mellett nagy szerepet tölt be az illatok alkalmazása is a tájékozódásban (például az útvonal mentén ültetett bokrok és virágok).

Audió jelek szintén használhatók. Egy lengyelországi vak személy egy olyan rendszert mutatott be, ahol a fontos helyszíneken, a veszélyes útszakaszokon (például útkeresztezéseknél) semleges, de mégis megkülönböztethető hangokat kibocsátó generátorokat szereltek fel.

Néhány frekventált helyen, ahol sok látogató megfordul, audioeszközöket biztosítanak segítségnyújtásként a látássérült látogatók számára. Az eszközök GPS-koordináták alapján segítik a tájékozódást. Hasonló rendszereket dolgoznak ki okostelefon-alkalmazások formájában is. Ilyen applikációkat teszteltek vak személyek Varsó történelmi látványosságainál is Lengyelországban.

A turistautak jelölésére léteznek általánosan használt vizuális rendszerek. Lengyelországban a turistautakat különböző színekkel jelölik, ami a színvakok és színtévesztők számára nehézséget okozhat különösen, ha az útvonalak keresztezik egymást, és a jelzések a színükön kívül nem sokban térnek el egymástól. A tanösvények jelölésére speciális jeleket használnak, bár ez a rendszer kevésbé ismert és elterjedt, mint a turistautak esetében.

Ábra: A lengyelországi tanösvényeken használt jelölés: „znaki ścieżki dydaktycznej” jelentése „tanösvényt jelölő táblák”; „początek/koniec” pedig annyit jelent, hogy a „tanösvény eleje / vége”.

A jelzéseket az út mentén egyenletes távolságban kell elhelyezni, hogy a gyalogosok lássák, hogy a jó úton haladnak. A nevezetességeket feltüntethetjük külön táblán, vagy kihelyezhetünk további útjelző táblákat is.

3.4. Időjárás

Az időjárás az egyik legfontosabb tényező, amelyet figyelembe veszünk, mikor kirándulni vagy túrázni szeretnénk menni. Mivel az időjárást nem tudjuk befolyásolni, a látogatóknak és a túraútvonal kezelőinek kell megfelelően felkészülnie a különböző időjárási viszonyokra. Megnézhetjük az időjárás-előrejelzést, hogy tájékozódjunk, milyen időjárás várható a kirándulás napján. Egy szép napos, vagy enyhén felhős idő a legideálisabb a kiránduláshoz, de csak azért ne maradjunk otthon, mert túl meleg van vagy mert helyenként zápor várható.

Ha meleg van, az erdőbe menjünk kirándulni, ahol a fák árnyékot nyújtanak, és így a hőség is elviselhetőbb. Forró nyári időben sokkal gyakrabban kell megállnunk pihenőt tartani. A túlzott napsütés a hallássérült személyek számára megnehezíti a szemkontaktust és a szájról olvasási képet, valamint a látássérült látogatók számára is problémát okozhat, mivel a tárgyak felülete fényessé és csillogóvá válik. Ezért árnyékos pihenőhelyek kialakítása ajánlott, amelyek védelmet nyújtanak az erős napsugárzás ellen, és megtörik a napfényt, ezáltal javítva a látási feltételeket. Ha megoldható, természetes árnyékoló megoldásokat kell alkalmazni, például nagyméretű növényeket és fákat ültetni. Ha ez nem lehetséges, akkor mesterséges megoldások után kell nézni, például pergolát vagy árnyékot adó menedéket kell létrehozni.

Rövid zápor, zivatar nem lehet akadály, hogy kirándulni menjünk a természetbe, de kisebb-nagyobb problémát azonban okozhat számunkra a túra során. Hosszú, kiadós esőzés után a talaj felszíne felázhat és csúszóssá válhat, de akár egy rövid zápor is elmoshatja a túraútvonalat, mely a mozgássérült és/vagy látássérült személyeknek problémát okozhat a közlekedésben. Az eső okozta sár megnehezíti a kerekesszékekkel és bottal történő haladást. Az esőzés a hallássérült személyek számára sem ideális, mivel a hallókészülékek nem vízállóak, maximum cseppállóak. Ráadásul a hangos eső zaja megnehezíti számunkra a hallottak értelmezését. Ezért a túraútvonalakon és tanösvényeken (ahol lehetséges) csúszásmentes és vízáteresztő burkolatot ajánlott használni, a pihenőhelyeken pedig az eső ellen védelmet nyújtó megoldásokat célszerű kialakítani.

Szeles időjárás alapvetően nem igényel nagyobb felkészülést. Természetesen egy hosszan tartó erős szélvihar alatt nem kellemes sokáig kint tartózkodni. A kerekesszékekkel közlekedő személyeknek érdemes takarót bekészíteniük, hogy ne fázzanak meg. A hallássérült személyek számára azonban zavaró lehet az erős szél, hiszen a zúgása megnehezíti a hallás útján érkező információk megértését, a szájról olvasási képet pedig ronthatja az arc elé fújó haj. Ezért az eső ellen védelmet nyújtó megoldások alkalmazása a szeles időben is előnyök lehetnek.

A téli időszak alatt a hó és a jég okozhat nehézséget. A havas túraútvonal alapvetően nem okoz problémát a látás- és hallássérült személyeknek. A kerekesszékekkel közlekedő mozgássérült személyeknek azonban nehézkes a havas utakon haladni. Ezért a havat lehetőség szerint el kell távolítani az útról. A jeges útszakaszok, például a jéggel borított lépcsők és lefagyott lejtők, azonban mindenki számára nagyon veszélyesek lehetnek.

3.5. Lehetséges veszélyek

Egy túra során számos környezeti tényező merülhet fel, amelyek veszélyeztethetik a kirándulás sikerét. A természeti veszélyforrások a természetben előforduló fizikai jelenségek. A természeti veszélyeknek több típusát különböztetjük meg, például létezik geofizikai (*földrengések, földcsuszamlások, cunamik és vulkáni tevékenység*), hidrológiai (*lavinák és árvizek*), klimatológiai (*szélsőséges hőmérséklet, aszály és erdőtüzek*), meteorológiai (*ciklonok és viharok/hullámverések*) vagy biológiai (*járványok és rovarok/állatok tömeges elszaporodása*) veszély. A természeti veszélyforrások előfordulása mind időben és térben nagyon változatos. Minden veszély valamilyen módon egyedi. A természeti veszélyek akkor válnak katasztrófává, ha közben az emberek élete vagy megélhetése kerül veszélybe.

Természeti katasztrófák vagy vészhelyzetek esetén a fogyatékosággal élő emberek a legkiszolgáltatottabb csoportok közé tartoznak. Az esetek többségében csak korlátozott lehetőségeik és képességeik vannak, hogy felkészüljenek egy vészhelyzetre. Ha nem áll rendelkezésre megfelelő segítség számunkra, akkor az esetleges evakuálás során veszélynek vannak kitéve. Vészhelyzet során a fogyatékosággal élő személyek számára nehézséget jelenthet az utasítások megértése, a hallássérült emberekkel pedig akadályozott lehet a kommunikáció. Az általánosan használt figyelmeztető rendszerek az esetek többségében nem alkalmasak, hogy azok segítségével a fogyatékosággal élő embereket időben tájékoztassuk a veszélyhelyzetről.

Célszerű előzetesen áttekinteni, hogy egy vészhelyzet esetén mire kell figyelni (különös tekintettel a fogyatékossgal élő személyek igényeire). Ajánlott evakuálási tervet készíteni és felvenni a kapcsolatot az illetékes szervekkel, ha esetleg sürgősségi segítségnyújtásra lenne szükség. A katasztrófák kezeléséhez megfelelő tájékoztatást, gyógyszereket és egyéb szükséges eszközöket kell biztosítani.

Érdeemes együttműködési hálózatokat és személyes kapcsolatokat kiépíteni például a fogyatékossgal élő személyek érdekvédelmi szervezeteivel és a fogyatékos személyek közlekedését segítő vállalkozásokkal, mivel vészhelyzetek esetén segítséget nyújthatnak nekünk.

Kép: A lépcsők helyett alkalmazott alternatív megoldások sok esetben jól beilleszthetők a tájképbe. A képen a lépcsők mellé épített ramba látható a Berlinben található Kleiner Spreewald Szabadidőparkban.

4. Akadályok és megoldások

Bár a természet nem akadálymentes, és teljesen soha nem is lesz az, a természeti élmények mégis sok ember számára hozzáférhetővé tehetők. Amikor a fogyatékossgal élő személyek elmennek felfedezni a természetet, számos akadályba és nehézségbe ütköznek, melyek nagy része gondos tervezéssel és előkészítéssel, valamint megfelelő tájékoztatással kiküszöbölhető vagy legalábbis enyhíthető. A túraútvonalak, tanösvények kialakítása során az alábbi szempontokat érdemes figyelembe venni:

Elhelyezkedés: mivel a hallásviszonyok mindenhol különböznek, a túraútvonalat az autópályától, a forgalmas országúttól és a vasútállomástól távol kell elhelyezni. Ezek a hanghatások nagyban nehezítik a hallott információk megértését, elsősorban a készüléket használó hallássérült személyek számára. A hangos háttérzajok azonban zavarhatják a látássérült személyeket is, akik csak a hallásukra támaszkodnak, illetve a fogyatékossgal élő személyeket, akiknek a beszéd-megértése gyengébb. A fényviszonyok szintén meghatározók lehetnek. Például a túlzott világos fény, illetve sötétség is zavaró lehet a szájról olvasási képnél a hallássérült személyeknek.

Útvonal: a túraútvonalaknak, tanösvényeknek a terület legjellegzetesebb és leglátványosabb természeti látnivalóit kell bemutatnia. Az útvonal legyen egyszerű és könnyen követhető a fogyatékossgal élő emberek számára is. Mivel a fogyatékos személyek képességei nagyon eltérőek lehetnek, különböző nehézségi szintű útvonalakat kell kialakítani, melyek közül mindenki kiválaszthatja a neki megfelelőt. A látogatókat tájékoztatni kell a nehézségi szintről, az útvonal hosszáról, a lejtők meredekségéről, valamint az esetleges lépcsők helyéről. Mivel fennáll a veszélye, hogy a fogyatékossgal élő látogatók eltévednek az útvonalon, ezért könnyen érthető útjelző táblákat kell elhelyezni az út mentén. Ezenkívül fontos a látogatókat előzetesen tájékoztatni, hogy vészhelyzet esetén kit és milyen telefonszámon érhetnek el.

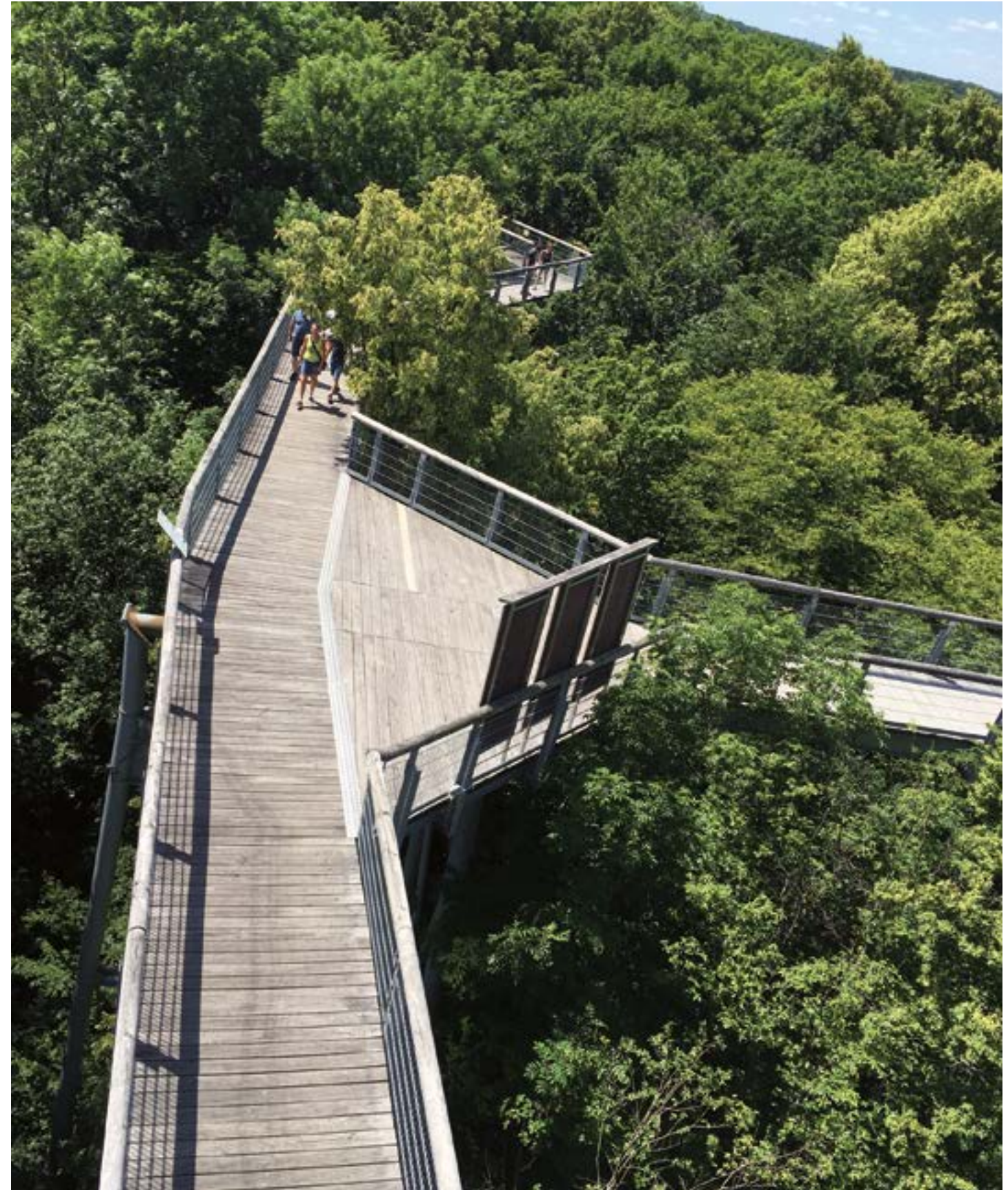
Burkolat: a látogatók különböző módon használják a túraútvonalakat. Vannak, akik gyalogosan járnak végig az útvonalat míg mások kerékpárral, babakocsival vagy kerekesszékekben ülve haladnak. A burkolatnak alkalmasnak kell lennie mindezen használati módokhoz. Ha a talaj laza, a kerekek és a segédeszközök elsüllyedhetnek és kipöröghetnek. Ezért szilárd, tömör felületet kell biztosítani. Az egyenetlen felület és a kiálló kődarabok veszélyforrást jelenthetnek a látássérült és a segédeszközzel közlekedő személyek számára. Ezért a felszín legyen sima és egyenes. Ezenkívül a rácsok és folyókák nagy lyukmérete is akadályt jelenthet, a bot vagy a lábak beszorulhatnak a lyukakba, botlásveszélyt okozva. A rácsok lyukmérete ezért ne legyen túl nagy.

Szélesség: az útvonal szélességét annak használati módja határozza meg, attól függően, hogy egy vagy kétirányú közlekedés történik-e rajta. Az út szélességét úgy érdemes kialakítani, hogy legalább egy kerekesszékekkel vagy segédeszközzel közlekedő személy és kísérője egymás mellett elférjen. Sziklafal, mellvéd mellett plusz térre (szélesebb útvonalra) van szükség. A túl keskeny út nehézséget okozhat a látogatóknak, mivel a személyi segítőnek nem áll rendelkezésre megfelelő hely, hogy a mozgássérült személyt kísérje, illetve nincsen elég hely, hogy a szembejövő embert ki lehessen kerülni.

Szintkülönbség: a szintkülönbségek leküzdésére a legegyszerűbb és legkényelmesebb megoldás a lépcsők építése, azonban azokat a kerekesszékekkel közlekedő személyek és más mozgássérült emberek egyáltalán nem tudják használni. Ezért számukra alternatív megoldásokat kell kialakítani például lejtőket és rámpákat. Fontos szempont, hogy a rámpákat biztonságosan és egyszerűen lehessen használni, ezért kerülni kell a túl meredek rámpákat (a maximális meredekség 5% lehet). A folyamatosan lejtő és emelkedő utakon pihenőket kell kialakítani. A rámpákon és lejtőkön való feljutás során nagy segítség lehet az utak mentén elhelyezett korlátok, kapaszkodók.

Tárgyak az út mellett: az útra belógó, vagy a talajon fekvő tárgyak (például magas fű, fák gyökerei, kövek, sár vagy víztócsák) akadályt jelenthetnek, és akár veszélyesek is lehetnek a fogyatékkal élő emberek számára. Például a vak személyek sok esetben nem veszik észre az útra belógó ágakat, mert figyelmük a talajra összpontosul, különösen, ha fehér bottal tájékozódnak. Ezért a túraútvonalakat, tanösvényeket rendszeresen ellenőrizni kell, és az esetleges akadályokat, veszélyforrásokat el kell távolítani az útról. Figyeljünk, hogy a bemutató és tájékoztató anyagokat (terepasztal, táblák, megfogható eszközök) megfelelő magasságban helyezzük el. Ne legyenek túl magasak, mert akkor a kerekesszékekkel közlekedő személyek és az alacsony termetű emberek nem érik fel. A szemléltető eszközöket és a kiállított tárgyakat ezért úgy helyezzük el, hogy ülő helyzetből is jól láthatóak legyenek.

Pihenőhelyek és mosdók hiánya: Ahhoz, hogy komfortosan érezzük magunkat a túra során, mindenkinek, de a fogyatékkal élő személyek számára különösen fontos, hogy a túraútvonal, tanösvény mentén megfelelő számú és kialakítású pihenőhely és mosdó álljon rendelkezésre. Számos jó megoldás létezik, hogyan lehet ezeket a létesítményeket minél környezetbarátabb módon a természeti tájba illeszteni. Fontos, hogy a látogatók kellő tájékoztatást kapjanak a helyszínen, hogy merre találják ezeket a helyeket, valamint hogy ezek az információk előzetesen is hozzáférhetőek legyenek. Ha ugyanis az érdeklődők nem tudják, hogy a túra során rendelkezésre áll-e megfelelő pihenőhely vagy mosdó, lehet, inkább úgy döntenek, máshova mennek kirándulni.

Kép: A fák fölött vezető akadálymentes lombkorona sétányok vonzóak a látogatók számára és mindenkinek felejthetetlen élményt nyújtanak. A képen a németországi Hainich Nemzeti Parkban található akadálymentes lombkorona sétány látható.

5. Szolgáltatási lánc

Ha akadálymentes természeti élményeket szeretnénk nyújtani az egyéni kirándulóknak, érdemes útmutatót készíteni a szükséges intézkedésekhez. Ehhez nyújt segítséget a szolgáltatási lánc, melyet a turizmusban vezettek be, mint keretrendszer. A szolgáltatási lánc iránymutatóként szolgál egy természetvédelmi terület vagy bármely más helyszín szolgáltatásainak, programjainak kidolgozásához: bemutatja a rendelkezésre álló szolgáltatások körét a helyszínrre való érkezéssel kapcsolatos információktól kezdve a helyszínen nyújtott ajánlatok leírásáig.

Ha minden információ és szolgáltatás akadálymentes, akkor teljes a szolgáltatási lánc. Ha valami hiányzik (pl. nem áll rendelkezésre megfelelő tájékoztatás az akadálymentes mosdókról, vagy a helyszín nem megközelíthető akadálymentes tömegközlekedési eszközzel), a szolgáltatási lánc megszakad, és az érintett személyek az ajánlatot nem tudják igénybe venni, vagy legfeljebb csak korlátozott módon. Mielőtt meghirdetnénk egy akadálymentes természeti élményt nyújtó programot, mindenképpen ellenőrizzük, hogy a szolgáltatási lánc fő elemei rendelkezésre állnak-e. Ha a szolgáltatási láncnak akár csak egyetlen egy eleme is hiányzik, vagy nem megfelelő, az érdeklődők más ajánlatot választhatnak.

Figyelem! Fontos megjegyezni, hogy számos ajánlatot úgy hirdetnek, hogy teljesen akadálymentesített, de valójában csak a mozgássérült személyeknek megfelelő. Sokszor megfigyelnek arról, hogy a más fogyatékossgal élő csoportoknak, például a hallás- vagy látássérült személyeknek, milyen speciális igényeik vannak.

A szolgáltatási lánc képezi az önellenőrző eszköz (döntési mátrix) alapját, mely az alábbi elemeket tartalmazza:

- Információ és kommunikáció
- Megközelítés
- Infrastruktúra
- Túraútvonal állapota, élmény minősége
- Fenntarthatóság
- További szolgáltatások

Információ

Online – Annak érdekében, hogy a látogatók felkészülhessenek és megtervezhessék a túrát, fontos, hogy a programokról, az elérhető szolgáltatásokról és az infrastruktúráról részletes, mindenki számára hozzáférhető tájékoztatást adjunk az interneten. A WCAG 2.1 nemzetközi szabvány széleskörű ajánlásokat fogalmaz meg a honlapok akadálymentes kialakítása érdekében. Bővebb információt a „Természeti élmények és környezeti nevelés a fogyatékossgal élő emberek számára“ elnevezésű útmutatóban találhat.

Elengedhetetlenül fontos, hogy minden lényeges információ előzetesen hozzáférhető legyen; ennek hiányában az érdeklődők nagy valószínűséggel más úticélt választanak.

Helyszínen – Az információhoz és a tájékoztatáshoz való hozzáférés magába foglalja az elektronikus szolgáltatások hozzáférhetőségét és a vészhelyzetek kezelését is. Az érzékszervi fogyatékossgal vagy értelmi fogyatékossgal élő személyek sok esetben nehezen értik meg az információkat. Megoldást jelenthet a Braille-írással, vagy könnyen érthető nyelvhasználattal írt feliratok kihelyezése, valamint nagy segítséget nyújthat, ha rendelkezésre áll jelnyelvi tolmács, vagy szakképzett segítő a helyszínen.

Személyzet – Az alkalmazottaknak megfelelő tudással kell rendelkezniük, hogy kellő tájékoztatást nyújthassanak az akadálymentes szolgáltatásokról, valamint, tudják, hogy miként bánjanak, miként kommunikáljanak a különböző fogyatékossgal élő személyekkel.

Megközelítés

Közlekedés – Fontos szempont, időjárástól függetlenül, hogy a helyszín akadálymentes tömegközlekedési eszközzel megközelíthető-e, illetve a kijelölt parkolóhelytől hogyan lehet a túraútvonalat megközelíteni – sok esetben már itt eldől, hogy egy adott ajánlat megfelelő-e vagy sem a fogyatékossgal élő személyeknek.

Helyszínen – A fizikai hozzáférés alatt az épületek, utak, közlekedési eszközök és egyéb beltéri és kültéri létesítmények megközelítését, valamint a bennük, rajtuk való közlekedést értjük, beleértve a természetvédelmi területek és nemzeti parkok épületeit is. Egy adott helyszín fizikai megközelítése, hozzáférése elsősorban a mozgássérült személyek számára jelent akadályt.

Infrastruktúra

A természetvédelmi terület épületeinek és létesítményeinek tervezése és kivitelezése során fontos, hogy a lehető legtöbb célcsoportot igényeit figyelembe vegyünk. Ellenkező esetben előfordulhat, hogy az infrastruktúrát számos érdeklődő nem tudja majd használni.

Az akadálymentesítési szabványok tekintetében az adott ország hazai előírásait és ajánlásait kell követni.

Épületek / épített környezet – Az épületen belül mindenhol (bejárat, recepció/információ, étterem, ülőhelyek/asztalok) biztosítani kell, hogy az adott helyszín a kerekesszékekkel közlekedő, illetve más fogyatékossgal élő személyek számára fizikailag hozzáférhetőek legyenek, valamint mindenki számára felismerhető, egyértelmű jelzéssel legyenek ellátva.

Vészhelyzet esetén biztosítani kell, hogy az épületet a lehető leggyorsabban el lehessen hagyni, vagy az előre kijelölt találkozási pontra el lehessen jutni. Az útvonalat fény- és hangjelzésekkel érdemes ellátni, hogy jól látható és érzékelhető legyen.

Mellékhelyiség – Fontos szempont, hogy a fogyatékossgal élő látogatók számára akadálymentes mosdó álljon rendelkezésre mind bent a látogató központ épületében, mind pedig kint a szabadterén a túraútvonal mentén. Az akadálymentes mosdó nem alapvető követelmény minden fogyatékossgal élő személy számára (pl. nem feltétlen szükséges a látássérült látogatóknak), de általa komfortosabban érezhetik magukat a túra során.

Túraútvonal állapota, élmény minősége

Természetesen nem kell minden túraútvonalnak akadálymentesnek vagy kerekesszékekkel hozzáférhetőnek lennie egy adott természetvédelmi területen. Ez például egy alpesi térségben nem is lenne lehetséges. Ehelyett érdemes egyszerűbb túraútvonalakat választani, és azokat úgy kialakítani, hogy a fogyatékkal élő személyek igényeinek is megfelelőek legyenek. Segítséget jelent a vezetősávok és egyéb tájékozódást segítő rendszerek alkalmazása, valamint a lehetséges veszélyforrások (belógó faágak, szintkülönbségek...) elhárítása vagy áthidalása. Ne feleddünk meg a túraútvonalak felszínének állapotáról se!

A talaj felszínének állapota az időjárástól függően folyamatosan változik, mely megnehezítheti, vagy bizonyos helyzetekben akár teljesen ellehetetlenítheti a túraútvonalon történő haladást pl. a lefagyott túraútvonalon nem lehet kerekesszékekkel közlekedni. Ilyen helyzetekben elengedhetetlen a megfelelő tájékoztatás, a könnyen érthető és elismerhető jelölés alkalmazása. Fontos továbbá, hogy megfelelő számú és kialakítású pihenőhely álljon rendelkezésre.

Fenntarthatóság

A fenntarthatóság biztosítása érdekében a „hozzáférhetőséget” folyamatosan szem előtt kell tartani. Ne rövidtávon gondolkozunk, hanem az akadálymentes programok, szolgáltatások hosszú távú fenntartására összpontosítsunk, mely segít a szemléletformálásában, a tudatosság növelésében. Ha az akadálymentes ajánlatok és szolgáltatások csak rövid ideig állnak rendelkezésre, a látogatók csalódottak lehetnek.

A fenntarthatóság biztosítása érdekében továbbá elengedhetetlen az alkalmazottak rendszeres képzése az akadálymentesítés kapcsán. Érdemes a fogyatékkal élő személyeket megkérni, hogy osszák meg velünk tapasztalataikat és élményeiket, hogy tanulhassunk és információt szerezhessünk belőle.

További szolgáltatások

Az akadálymentességet segítő további szolgáltatások csoportjába beletartoznak többek között a technikai segédeszközök, például a kerekesszékek kölcsönzése, az indukciós hurok használata, vagy a speciális fordító eszközök biztosítása. A segédeszközök kölcsönzésével vagy a jelnyelvi tolmácsok elérhetőségével kapcsolatos előzetes tájékoztatás segít a fogyatékos látogatóknak a túra megtervezésében, előkészítésében. További segítség lehet, ha van lehetőség a jelnyelvi tolmács közvetlen megkeresésére és lefoglalására.

Kép: A megfogható, megtapogatható kiállítási tárgyak fontos szerepet töltenek be az egyénileg szerzett természeti élmények kapcsán. A képen egy fából készült erdei fülesbagoly látható, mely a berlini Schöneberger Südgelände Natúrparkban található a „Üttörő Természet” elnevezésű szabadtéri kiállítás egyik eleme.

6. Mátrix

Az egyéni természeti élmények hozzáférhetőségének javítása kapcsán a projekt megvalósításának következő lépése az önellenőrző eszköz (döntési mátrix) kidolgozása volt. A mátrix segítségével a túraútvonalak, bemutatóhelyek fenntartói áttekinthetik, hogy a különböző akadálymentesítési szempontok tekintetében kinek és milyen mértékben hozzáférhető az adott útvonal vagy szolgáltatás, és ezek alapján milyen akadályokat kell elhárítani, milyen változtatásokra, fejlesztésekre van szükség.

A mátrix felépítése a szolgáltatási lánc logikáját követi. Az akadálymentesítés során a fő kérdés, hogy az adott túraútvonal, az adott program kinek, kiknek legyen akadálymentes, ki a célcsoport. A táblázatban az egyes célcsoportok külön oszlopokban szerepelnek, mindegyiknél jelölve, hogy az adott akadálymentesítési kritérium számukra mennyire releváns szempont.

Az önellenőrzés során nincsen „jó” vagy „rossz” válasz. A mátrix célja, hogy támogatást és segítséget nyújtson a fejlesztési lehetőségek feltárásához. Tegyen egy próbát és a mátrix segítségével mérje fel egy túraútvonal hozzáférhetőségét!

A mátrix a jelen kiadvány második részében található, vagy közvetlenül letölthető PDF formátumban a projekt honlapjáról:

<https://www.nature-without-barriers.eu/hu/egyeni-termeszeti-elmények.html>.

Szolgáltatás neve	Kritérium	Probléma leírása a megvalósítandó célra	Milyen akadályok vannak?	Helyszín jellemzői	Létesítmények	Egyéb hozzáférési szempontok	Zajszennyezés
1. Információ a szolgáltatásról	1.1 Információ a honlapon	Az akadálymentesített természeti élményekkel kapcsolatos információk a honlapon az elérhető információkhoz képest hiányosak, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el.	!!!	!!!	!!!	!!!	
	1.2 A honlapon elérhető információk nyelve	A honlapon elérhető információk nem mindig azonos szintűen érhetők el, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el.	!!!	!!!	!!!	!!!	
	1.3 Helyszín megjelölése	A honlapon megjelölés hiányos, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el.	!!!	!!!	!!!	!!!	
	1.4 Tájékozódás a helyszínen	A honlapon megjelölés hiányos, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el.	!!!	!!!	!!!	!!!	
	1.5 Felkészítő anyagok	A honlapon megjelölés hiányos, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el, az információk nem mindig azonos szintűen érhetők el.	!!!	!!!	!!!	!!!	

Ábra: A mátrix a szolgáltatási lánc logikáját követi. A képen a mátrix első pontja látható, amely az információról és kommunikációról szól.

Felhasznált irodalom / hivatkozások / linkek

Vezetett természeti túrák akadálymentesítése – Természet korlátok nélkül

Természet korlátok nélkül projekt honlapja

Impresszum

Ez a kiadvány „A környezeti neveléshez és természeti élményekhez való hozzáférés biztosítása a fogyatékkal élő emberek számára” (Természet korlátok nélkül) elnevezésű projekt keretében készült. A projekt az Európai Bizottság társfinanszírozásával valósul meg. A jelen kiadvány megjelenésének az Európai Bizottság általi támogatása nem tekinthető a tartalom jóváhagyásának, mely kizárólag a szerzők álláspontját tükrözi, és a Bizottság nem tehető felelőssé ezen információk bármilyen felhasználásáért.

Projekt azonosító: 2018-1-DE02-KA204-005222

Szerzők / A projektben résztvevő partnerek:

Michael Schöppl (UWD), Eva Mayer (UWD), Samira Bouslama (UWD), Claudia Böhme (DBSV), Hilke Groenewold (DBSV), Katja Weickmann (GNF), Thomas Schaefer (GNF), Geletáné Varga Éva (LBDCA), Roman Guziak (Etna).

Global Nature Fund (GNF)

International Foundation for Environment and Nature
Fritz-Reichle-Ring 4 · 78315 Radolfzell, Germany
Phone: +49 7732 9995-80
www.globalnature.org

További információ:

www.nature-without-barriers.eu/en/

Grafikai tervezés: Annette Maucher www.maucherdesign.de
2021. június

Képek:

Címlapkép: C. Böhme, p. 4 mahp-barrierefrei, p. 8 mahp-barrierefrei, p. 10 C. Böhme, p. 14 Etna archive, p. 19 C. Böhme, összes többi kép – GNF Archívum.

Jogi nyilatkozat:

A „Természet korlátok nélkül” projekt keretében készült jelen kiadvány a Creative Commons Attribution 4.0 Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően használható fel.

www.nature-without-barriers.eu

Projekt azonosító : 2018-1-DE02-KA204-005222